



Ἐν ταῖς γερμαναῖς ἐφημερίσιν εὐφύμως ἐμνημονεύθη ἡ εἰς Βερολίνον ἀφιξίς τοῦ ὁμογενοῦς ἱατροῦ Καρτούλη, τῶς διευθυντοῦ τῶν ἑλληνοικῶν νοσοκομείων τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ ἡμέτερος ἱατρὸς εἶνε γνωστὸς εἰς τὸν ἐπισημονικὸν κόσμον διὰ τῶν πολλῶν αὐτοῦ συμβολῶν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον καὶ τῆς ἐφ' ἱκανὸν χρόνον δοκιμοῦ διευθύνσεως τῶν νοσοκομείων τῆς αἰγυπτιακῆς μεγαλοπόλεως, πρὸ πάντων ὅμως διότι ὁ διάσημος βακτηριολόγος Ῥοβέρτος Κῶχ, ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τοῦ ὁμογενοῦς ἐπιστήμης ποιησάμενος τὰς μελέτας του, ἀνεκάλυψε πρὸ βίας τὸν παράγοντα τὴν χολέραν βόκιλλον.

Ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Βασιγιτῶνος λειτουργοῦσιν ἀπὸ τινος καὶ αἱ γυναῖκες ὡς ἑνορκοί, οἱ δὲ ἐγγύριοι δικηγόροι, ἀφ' οὗ κατεπολέμησαν πάσῃ δυνάμει τὸν νεωτερισμὸν τούτων, ἠγαγκάσθησαν ἐπὶ τέλους νὰ τὸν παραδεχθῶσι καὶ νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τῶν γυναικῶν. Λέγεται δὲ ὅτι οὐδέποτε διεξήχθησαν δίκαι ἐνώπιον τῶν νοημόνων, ἐξυδερκῶν καὶ ἀσφαλῶν ἐνόρκων, ὅσον ἦσαν αἱ γυναῖκες αὐταί. Ἐν μιᾷ δίκῃ μεταξὺ δώδεκα ἐνόρκων πέντε ἦσαν γυναῖκες, ἐν ἄλλῃ μεταξὺ δέκα οἱ δύο ἀνήκον εἰς τὸ ὄρατον φύλον.

Ἡ θνησιμότης ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐν Αὐστρίᾳ ἦτο κατὰ τὸ ἔτος 1885 μικρὰ καὶ ὀλιγωτέρα παρὰ κατὰ τὸ ἔτος 1884, ὅτε ἦτο ὡς 19,6 ἐπὶ 1000, ἐν ᾧ τῷ 1885 ἐπὶ πληθυσμοῦ 27,499,041 κατοίκων ἀπέθανον 522,750 άτομα, ἦτοι 19 ἐπὶ 1000. Ἐξ αὐτῶν 17,268 ἀπέθανον βίαιον θάνατον, ἦτοι 14,039 ἐκ τυχαίας αἰτίας καὶ 2007 δι' αὐτοκτονίας. Διὰ δηλητηρίου ἀπέθανον 623 καὶ μάλιστα 343 μὲν τυχαίως, οἱ δὲ λοιποὶ 280 ἐκ προδόσεως. Ἄξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι αἱ γυναῖκες, πρὸς σκοπὸν αὐτοχειρίας, συχνότερον καταφεύγουσιν εἰς τὸ δηλητηρίον παρὰ τοὺς ἀνδρας. Οἱ πλεῖστοι δηλητηριασμοὶ ἐγένοντο δι' ὀπίου καὶ τῶν παρασκευασμάτων του, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ διὰ φανικοῦ ὀξέος. Ἐνταῦθα σημειοῦμεν, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ δύναται τις πολὺ εὐκόλως νὰ προμηθευθῇ πᾶν εἶδος δηλητηρίου, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις τῆς Εὐρώπης, καὶ πρὸ πάντων ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, ἰδιαιτέραι ἀστυνομικαὶ διατάξεις ἀπαγορεύουσιν εἰς τοὺς φαρμακοποιούς τὴν πώλησιν δηλητηριασθῶν οὐσιῶν.

Ὁ διάδοχος τῆς Γερμανίας, ὁ μέλλων Αὐτοκράτωρ τῆς ἰσχυροτέρας στρατιωτικῆς δυνάμεως τῶν ἡμερῶν μας πωλεῖ καθ' ἑκάστην ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Βερολίνον κειμένου κτήματός του *χιλίας λίτρας γάλακτος*. . . Καὶ ἡμεῖς πρὸ τινος, ὅτε ὁ περιφανὴς ἡμῶν καὶ ἀληθῶς φιλόπατρις πρωθυπουργὸς κ. Τρικοῦπης ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἡμέτερον διάδοχον ἰδίαν στέγην καὶ μικρὰν λωρίδα ἐθνικῆς γῆς ἐσχίσασιν τὰ ἱμάτια καὶ ἐκραυγάζομεν, ὅτι τὸν μέλλοντα Ἄρχοντα θέλομεν νὰ κάμωμεν *γεωπόνον*. . . Καὶ ὅμως ὁ γερμανικὸς λαὸς οἱ μόνον δὲν αἰσγύνεται, ἀλλὰ ἄλλον ὑπερηφανεύεται, διότι ὁ μέλλων ἡγεμὼν του εἶνε τὴν σήμερον *γαλακτοπώλης*.

Γνωστὸν ὅτι, ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι ἀπολαύουσι πλείονος ἐλευθερίας καὶ συμπετέγουσιν ἀνενοχλήτως πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ ταῖς γερμαναῖς χώραις, ἐπεχείρησαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν πολλὰς μεταρρυθμίσεις περὶ τοὺς τύπους τοῦ θρησκευματός των καὶ οὕτω διηρέθησαν εἰς δύο στρατόπεδα, ὧν τὸ μὲν ἀντιπροσωπεύει τοὺς ὀρθοδόξους, ἦτοι τοὺς ἐμμένοντας ἰσχυρογνώμονας εἰς τὰ πάτρια καὶ παραδεδομένα ἔθιμα, καὶ εἰς τοὺς ἀναμεμορφωμένους, ἧ τοὺς νέους Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς θρησκευτικὰς των τελεταῖς ἔχουσι παραδεδομένην τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ζῶσι, καὶ κατὰ τοιαύτους τρόπους προεβήθησαν ν' ἀπλοποιήσωσι τὰς ἐθιμοτυπίας τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν λατρείας. Ἦδη λέγεται, ὅτι αὐτοὶ σκέπτονται τὴν ἐορτὴν τοῦ Σαββάτου νὰ μεταθέσωσιν εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Χριστιανῶν, διὰ νὰ μὴ χάνεται ἀδίκως μία ἡμέρα ἐργασίας, καὶ τὴν ἀλλαγὴν ταύτην δ' ἀρχίσουσιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900.

Ἐν τινι Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, ἐκδοθείσῃ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, περιέχονται αἱ ἐξῆς πληροφορίες. Ἐν ἔτει 1882 ὑπῆρχον ἐν Ἀγγλίᾳ 12 μεγάλα βιβλιοθῆκαι μετὰ 3,296,600 τόμων, ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχον 15 τοιαῦται μετὰ

4,528,000 τόμων, ἐν Γερμανίᾳ 45 μετὰ 11,349,000 τόμων, ἐν Αὐστρίᾳ 7 μετὰ 1,744,000, ἐν Ἰταλίᾳ 25 μετὰ 4,182,000 τόμων, ἐν Ἀμερικῇ 12 μετὰ 2,304,000 καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις τῆς ὑφ' ἡλίου 31 ἀκόμη μεγάλα βιβλιοθῆκαι, περιέχουσαι ἅπασαι 6,518,000 τόμους. Κατὰ τὸ πλῆθος δὲ τῶν βιβλίων μίς ἐκάστης βιβλιοθήκης πασῶν πρωτίστη εἶνε ἡ Ἐθνικὴ τῶν Παρισίων βιβλιοθήκη μετὰ 2,290,000 τόμων, ταύτην ἀκολουθεῖ τὸ ἐν Λονδίῳ βρετανικὸν Μουσεῖον μετὰ 1,500,000 τόμων, εἶτα ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πετροπολέως καὶ ἡ τοῦ Μονάχου μετὰ 1,000,000 βιβλίων, ἐφεξῆς δ' ἔρχονται κατὰ σειράν ἡ τοῦ Βερολίνου μετὰ 750,000 τόμων, ἡ τοῦ Στρασβούργου μετὰ 513,000, ἡ τῆς Λειψίας μετὰ 500,000, ἡ τῆς Κοπεγχάγης μετὰ 432,000 καὶ ἡ τῆς Βιέννης μετὰ 440,000 τόμων.

Κατὰ τοὺς παλαιωτάτους χρόνους ὁ σάπων ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρῶτος ἐκ τῶν συγγραφέων ὁ Πλίνιος, γεννηθεὶς τῷ 23 μ. Χ., μνημονεύει ἐν τοῖς συγγράμμασι του ἀπολυμαντικὸν τινος μέσου, παρασκευαζομένου ἐξ αἰγείου στέατος καὶ σποδοῦ πιτύας· ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦτο βεβαίως δὲ ἦτο μᾶλλον σαπυνοειδῆς τις πηλὸς, παρ' ἀληθῆς σάπων, ἐπειδὴ ὁ Πλίνιος λέγει, ὅτι τὸ „παρασκευασμα ἦν λιπαρὸν καὶ βρυστόν“. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τοῦ 9ου καὶ 8ου αἰῶνος οὐδὲν θετικὸν γινώσκωμεν περὶ τῆς βελτιώσεως καὶ τῶν προόδων τῆς σαπυνοποιίας, ἡ ὅποια τὴν σήμερον κατέστη εἰς τῶν χρησιμωτέρων καὶ ἐπιμερδεστέρων κλάδων τῆς βιομηχανίας, ἀλλ' ὅπως δὴποτε οὐχὶ ἀπίθανον εἶνε, ὅτι οἱ Ἄραβες (διδαχθέντες τὴν χημικὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ μεταδόντες αὐτὴν κατόπιν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ὡς *ἀλχημείαν*) προσέδθησαν εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς σποδοῦ σκευασίαν καὶ τίτανον, δι' οὗ καὶ κατώρθωσαν ν' ἀποκτήσωσιν ἀληθῆ σάπωνα. Ὡς ἄλλην πρόοδον τῆς σαπυνοποιίας δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ στέατος δι' ἐλαιολάδου, ὅτε καί, κατὰ τὸν 9ον ἡδὴ αἰῶνα, ὁ σάπων εἶχε καταστῆ σπουδαῖον ἐξαγωγικὸν ἐμπόρευμα τῆς Μασσαλίας, δὲν λέγομεν ὅμως μασσαλιτικῆς βιομηχανίας, διότι μάλιστα μετὰ πάροδον 300 ἐτῶν ἀνεφάνησαν ἐν Μασσαλίᾳ μεγάλα σαπυνοποιεῖα, πολὺ συντελέσαντα εἰς τὴν ἀμυῆν καὶ τὸν πλουτισμὸν τῆς προβηγκιανῆς μεγαλοπόλεως. Κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα αἱ σταυροφορίαι ἐξήσκησαν τὴν εὐεργετικὴν αὐτῶν ἐπιρροὴν καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκιακοῦ βίου. Οἱ σταυροφόροι, ἐπανακάμφαντες ἐξ Ἀνατολῆς, διέδωκαν τὴν χρῆσιν τῶν λευκῶν λιπῶν ἐνδυμάτων καὶ τὸ αἴσθημα τῆς καθαριότητος, οὕτω δὲ ὁ σάπων, μέχρι τοῦ μεσαιῶνος ἀντικείμενον πολυτελείας μόνον θεωρούμενος, κατέστη ἐντέος ὀλίγου ἀπαραίτητον ἐφόδιον παντός εὐγγέμου καὶ ὅπως οὐδὲν πρὸς τὴν καθαριότητα ἐξοικειωμένου ἀνθρώπου. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ Μασσαλία ἐπρομήθευε τὸν ἀναγκαῖον σάπωνα ὄχι μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν οἰκουμένην. Ἀπὸ τοῦ 12ου ὅμως αἰῶνος ἀνεφάνη ἀντίζηλος τῆς Μασσαλίας εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς βιομηχανίας ἡ Βεγετία καὶ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἡ σαπυνοποιεῖα εἶχε προσλάβει ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλας διαστάσεις, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τινος ἀγγλικοῦ προνομίου, ἐκδοθέντος τῷ 1662. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τρόπου τῆς παρασκευῆς τῆς σόδας ἐκ μαγειρικοῦ ἄλατος (τῷ 1793) ἀνέτειλε νέα ἐποχὴ ἀμυῆς διὰ τὴν σαπυνοποιεῖαν. Μετ' οὗ πολὺ ἀνιδρῦθησαν ἐν ἀπάσαις σχεδὸν τῆς πόλεσι τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας πολυπληθεῖ σαπυνοποιεῖα, τὰ ὅποια ἀντὶ τοῦ ἐλαιολάδου ἐπεξεργάζοντο στέαρ, σαφνέλιον καὶ ἄλλας λιπώδεις οὐσίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγνωσθήσαν αἱ κλασικαὶ ἔρευναι τοῦ διατρέχοντος ἡδὴ τὸ 101 ἔτος τῆς ἡλικίας του γάλλου σοφοῦ Chevreuil περὶ τῆς φύσεως τῶν λιπαρῶν οὐσιῶν, ἡ σαπυνοποιεῖα ἐτάραξε τὴν φρόνησιν καὶ ἐπροόδευσεν οὐκ ὀλίγον, ὑποστηριζομένη ὑπὸ νέων πειραμάτων, νέων μεθόδων καὶ νέων συσκευῶν. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα ἐκτενῶς νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῆς σαπυνοποιίας, ἀρκούμεθα δὲ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας νὰ παραθέσωμεν τὰς ἐξῆς σημειώσεις. Διαίρουσι τοὺς σάπωνας 1) εἰς σκληροὺς, ἦτοι ἐκ νατρίου παρασκευασμένους καὶ 2) εἰς ἀπαλούς, ἦτοι καλιούχους, συνήθως δὲ μεταχειριζόμεθα τοὺς πρώτους· ἀλλ' ὑπὸ τὴν λέξιν σάπων ἐνοοῦμεν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπεξεργασίας καυστικῶν ἀλκαλίων καὶ ὕδατος ἐπὶ τοῦ λίπους. Πρὸς παραγωγὴν δι' αὐτοῦ βράζεται τὸ λίπος μετὰ τῆς διαλύσεως τοῦ καυστικοῦ ἀλκαλίου, ἕως οὗ παραχθῆ διαφυγῆς τις διάλυσις σάπωνος, εἰς τὴν ἐπιπροστίθεται καὶ μαγειρικὸν ἄλας.